

Aluehallintovirasto

Riskiarvion laati- minen

Ohje ilmoitusvelvollisille

ESAVI/30768/2021

Elinkeinovalvonta

10/2021

09/2024

Aluehallintovirastojen julkaisuja
Regionförvaltningsverkens publikationer
Päivitetty

Sisällysluettelo

1. Riskiarvio – miksi?	1
1.1. Mikä on riski?	1
1.2. Miksi riskejä on tunnistettava ja arvioitava?	2
1.3. Mitä riskiarviossa on huomioitava?	3
2. Riskiarvion laatiminen – miten?	6
2.1. Riskiarviolomake	6
2.2. Mistä lähteä liikkeelle?	6
2.3. Riskien tunnistaminen ja arviointi	8
2.3.1. Tuotteet ja palvelut: haavoittuvuudet, uhkatekijät ja muut riskitekijät	8
2.3.2. Asiakkaat	13
2.4. Riskien vähentäminen ja hallinta	18
2.5. Jäljelle jäävien riskien arviointi	22
3. Lisätietoja	25

1. Riskiarvio – miksi?

1.1. Mikä on riski?

Riskillä tarkoitetaan mahdollisuutta, että haitallinen tai ei-toivottu tapahtuma tapahtuu. Kyseessä on tilanne, jossa on mahdollista, muttei kuitenkaan täysin varmaa, että haitallinen tapahtuma seurauksineen toteutuu. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskillä tarkoitetaan erilaisten uhkatekijöiden, haavoittuvuuksien ja haitallisten seurausten yhdistelmää. Riskit voivat olla ylikansallisia, kansallisia sekä ilmoitusvelvollisen omia riskejä.

Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä **uhkatekijöitä** voivat olla rikolliset, rikollisryhmät, terroristiryhmät ja näiden toimintaan liittyvät henkilöt (kuten esimerkiksi avunantajat) ja esineet. Uhkatekijöitä voivat olla myös rikollisten toimijoiden tyypilliset toimintatavat eri rikostyypeissä (petosrikollisuus, huumorikollisuus, talousrikollisuus jne.). Rikolliset toimijat voivat pyrkiä hyväksikäyttämään haavoittuvuuksia onnistuakseen rahanpesussa tai terrorismin rahoittamisessa.

Haavoittuvuudet ovat heikkouksia ja puutteita esimerkiksi ilmoitusvelvollisen yrityksen resursseissa, toimintatavoissa, henkilöstön osaamisessa, järjestelmissä ja sisäisessä valvonnassa. Myös yrityksen tuotteisiin ja palveluihin voi liittyä haavoittuvuuksia. Näitä haavoittuvuuksia rikolliset toimijat voivat käyttää hyväkseen rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen.

Rahanpesulla tarkoitetaan toimia, joilla pyritään häivyttämään tai peittämään rikoksella hankitun omaisuuden alkuperä. Rahanpesua edeltää niin sanottu esirikos, jolla pestävä omaisuus on hankittu. Rahanpesussa epäily kohdistuu toisin sanoen varojen alkuperään. Sekä rikoksella hankittu omaisuus (esimerkiksi huumausainerikoksella hankitut varat), rikoksen tuottama hyöty (esimerkiksi verorikoksella saatu hyöty) että näiden tilalle tullut omaisuus (esimerkiksi rikollisilla varoilla hankittu kiinteistö) voivat olla rahanpesun kohteena.

Pestävä omaisuus voi olla peräisin mistä tahansa rikoksesta. Suomessa rahanpesu liittyy yleensä petosrikoksiin, varkauksiin, huumausainerikoksiin, velallisen rikoksiin, verorikoksiin ja muihin talousrikoksiin. On tärkeää huomata, että pestävän omaisuuden määrä voi vaihdella. Rahanpesun kohteena olleen omaisuuden arvo on Suomessa annettujen rahanpesutuomioiden perusteella vaihdellut sadoista euroista satoihin tuhansiin euroihin. Rahanpesua voi tapahtua, vaikka kyse ei olisikaan kovin suurista omaisuseristä.

Kun rikollista alkuperää oleva omaisuus on onnistuttu saattamaan osaksi laillista rahoitusjärjestelmää ja rikollinen alkuperä on häivytetty tai peitetty, omaisuus näyttää laillisesti hankitulta. Rahanpesuun voi syyllistyä myös ottamalla vastaan, käyttämällä, muuntamalla, luovuttamalla, siirtämällä, välittämällä tai pitämällä hallussaan rikoksella saatua omaisuutta, jos toiminnalla hankitaan itselle tai toiselle hyötyä, peitetään tai häivytetään omaisuuden rikollinen alkuperä taikka avustetaan rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset.

Terrorismin rahoittamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa annetaan tai kerätään varoja terrorismirikosta varten tai yksittäisen terroristin tai terroristiryhmän

rahoittamiseksi. Terrorismin rahoittamisessa epäily kohdistuu varojen käyttökoh-
teeseen, ei alkuperään. Terrorismin rahoittamiseen käytetyt varat voivat olla pe-
räisin myös laillisista lähteistä. Varat voivat koostua myös useista pienistä yksit-
täisistä summista. Terrorismin rahoittamiseen syyllistyy se, joka suoraan tai vä-
lillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoi-
tetaan laissa määriteltyjä terrorismirikoksia, terroristiryhmiä tai terroristeja.

1.2. Miksi riskejä on tunnistettava ja arvioitava?

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion tarkoituksena on, että jokai-
nen rahanpesulain soveltamisalaan kuuluva toimija eli ilmoitusvelvollinen ym-
märtää ja arvioi, miten yrityksen tuotteita ja palveluita voitaisiin käyttää hyväksi
rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Tarkoituksena on myös arvioida,
millaisin keinoin toimija voi itse vähentää riskiään joutua rahanpesun tai terroris-
min rahoittamisen välikädeksi. Tällaisiin hallintakeinoihin voi myös liittyä haavoit-
tuvuuksia ja puutteita, joiden vaikutusta on tärkeää arvioida suhteessa tunnistet-
tuihin riskeihin. Ilmoitusvelvolliset ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen
torjunnan keskeisiä toimijoita. Omaan toimintaansa kohdistuvia riskejä tunnistat-
tamalla ja arvioimalla ne pystyvät luomaan toimintaansa sellaisia menettelyjä,
joilla rahanpesua ja terrorismin rahoittamista voidaan havaita ja estää.

Ilman riskiarviota rahanpesulain velvoitteiden noudattaminen ei ole käytännössä
mahdollista. Laki edellyttää ilmoitusvelvollisilta asiakassuhteidensa riskiperus-
teista arviointia ja asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden noudattamista
riskiperusteisesti koko asiakassuhteen ajan. Riskiperusteisen toimintatavan nou-
dattaminen on hankalaa, mikäli ilmoitusvelvollisella ei ole käsitystä siitä, miltä
osin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit ovat hänen liiketoiminnassaan
matalia, kohtalaisia, suuria tai erittäin suuria. Siellä, missä riski on suurempi,
tarvitaan tehokkaampia toimenpiteitä ja menettelytapoja riskin hallitsemiseksi tai
vähentämiseksi. Samalla tarkoituksena on välttää turhan raskaita menettelyta-
poja silloin, kun riski on matala.

Riskiarvio ei tarkoita sitä, että ilmoitusvelvollisen tulisi riskiarvion kautta osoit-
taa, ettei se itse ole osallinen rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Ris-
kiarvion tarkoituksena ei ole myöskään pyrkiä perustelemaan riskejä olematto-
miksi tai ilmoitusvelvollisen harjoittamaa toimintaa täysin riskittömäksi. Riskiar-
vio on ilmoitusvelvollisen oma työkalupakki rahanpesun ja terrorismin rahoitta-
misen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi sekä riskienhallintakeinojen oike-
anlaiseksi mitoittamiseksi. Riskiarviolla ilmoitusvelvollinen voi myös osoittaa
aluehallintovirastolle, että ilmoitusvelvollisen asiakkaan tuntemisen ja jatkuvan
seurannan menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen
riskien kannalta.

Riskiarvion avulla ilmoitusvelvollinen pystyy näyttämään valvovalle viranomai-
selle ne perusteet, joita ilmoitusvelvollinen on yksittäisissä tapauksissa käyttänyt
päätyessään esimerkiksi yksinkertaistettuun tai tehostettuun asiakkaan tunte-
mismenettelyyn. Riskiarvio ja käytännössä toteutettavat asiakkaan tuntemiseen
liittyvät toimet eivät saa olla keskenään ristiriitaisia, vaan riskiarvion tulee ohjata
asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden noudattamista.

1.3. Mitä riskiarviossa on huomioitava?

Riskiarvion tekotavasta tai muodosta ei ole kovin tarkkoja säännöksiä rahanpesulaissa. Jotta aluehallintovirasto voi todeta, että rahanpesulain mukainen riskiarvio on tehty ja jotta ilmoitusvelvollinen voi osoittaa valvontaviranomaiselle, että sen asiakkaan tuntemisen ja jatkuvan seurannan menetelmät ovat riittäviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta, vähintään seuraavat asiat olisi kuitenkin dokumentoitava riskiarvioon.

Riskiarvio on laadittava **kirjallisesti**. Riskiarvion mallipohjia voi käyttää apuna riskiarvion laadinnassa, mutta riskiarvion tulee aina pohjautua ilmoitusvelvollisen **oman toiminnan** huolelliseen arviointiin. Valmiit, suurille massoille laaditut identtiset riskiarviomallit eivät täytä rahanpesulain riskiarviolle asettamia vaatimuksia, vaan ne toimivat ainoastaan pohjana ilmoitusvelvollisen omalle arvioinnille. Esimerkiksi vain yrityksen nimen, toimialan ja liikevaihdon täydentäminen valmiiseen riskiarvion mallipohjaan ei ole riittävää.

Kun ilmoitusvelvollinen arvioi, kuinka laaja ja kattava riskiarvion tulee olla, tulee sen ottaa huomioon **oman toimintansa luonne, koko ja laajuus**. Toiminnan koolla ja laajuudella viitataan muun muassa liikevaihtoon, henkilöstön kokoon ja toimipaikkojen lukumäärään. Toiminnan luonne tarkoittaa esimerkiksi sitä, millaista toimintaa yritys harjoittaa ja millaisia tuotteita tai palveluita se tarjoaa asiakkailleen. Esimerkiksi ilmoitusvelvollisella, jolla on suuri liikevaihto ja runsaasti henkilöstöä, riskiarvion tulee olla laajempi ja kattavampi. Toisaalta pelkkä pieni liikevaihto ei välttämättä tarkoita, että riskiarvio voi olla suppeampi, sillä toiminnan luonteeseen liittyvät seikat voivat edellyttää laajemman riskiarvion laatimista.

Riskiarviossa on keskeistä arvioida sekä yrityksen **tuotteisiin ja palveluihin** että **asiakkaisiin** liittyviä riskejä. Yrityksen tarjoamiin tuotteisiin ja palveluihin liittyviä riskejä voidaan arvioida niihin liittyvien haavoittuvuuksien ja uhkatekijöiden kautta. Lisäksi asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessa on otettava huomioon uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin sekä uusiin, kehitettäviin ja jo olemassa oleviin tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin sekä jakelukanaviin ja teknologioihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit. Yhdessä uhkien, haavoittuvuuksien ja muiden riskitekijöiden perusteella kullekin tuotteelle tai palvelulle voidaan määritellä sen kokonaisriskitaso.

Riskiarviossa on hyvä kuvata, miten riskiarvio käytännössä vaikuttaa rahanpesulain eri velvoitteiden noudattamiseen. Riskiarvion perusteella yrityksen asiakkaita voi esimerkiksi luokitella eri riskiluokkiin. Ilmoitusvelvollinen voi noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä, jos asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy riskiarvion perusteella vähäinen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski. Toisaalta, jos riskiarvion perusteella asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ilmoitusvelvollisen on noudatettava tehostettua tuntemismenettelyä. Olennainen osa asiakassuhteisiin liittyvien riskien arviointia on riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvien menettelyjen luominen asiakkaan tai asiakkaan tosiasiallisen edunsaajan poliittisen vaikutusvallan toteamiseksi. Myös

tosiasiallisen edunsaajan tunnistamiseksi ja todentamiseksi on luotava riskiperusteisia menettelytapoja.

Ilmoitusvelvollisen on huomioitava riskiarviossaan lista Euroopan komission yksilöimistä korkean rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin valtioista sekä Financial Action Task Forcen (FATF) julkaisemat listat korkean riskin valtioista. FATF:n niin kutsuttu ”musta lista” korkean riskin valtioista sisältää maat, joiden rahanpesun ja terrorismin torjunnan toimissa on vakavia strategisia puutteita. Näihin maihin liittyvien asiakkaiden ja liiketoimien kanssa on käytettävä tehostettua menettelyä ja harkittava vakavasti asiakkuutta ja liiketoimen suorittamista. FATF:n ”harmaa lista” puolestaan sisältää maat, jotka aktiivisesti pyrkivät korjaamaan strategisia puutteitaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen osalta. Riskiarviossa on huomioitava mahdolliset kytkökset harmaan listan maihin. Linkit kaikkiin edellä mainittuihin listoihin löytyvät tämän ohjeen luvusta 3.

Hallintakeinot ja niiden arviointi ovat tärkeä osa riskiarviota. Hallintakeinoilla tarkoitetaan toimia, joilla riskejä pyritään hallitsemaan ja vähentämään sekä estämään ilmoitusvelvollisen toimijan hyväksi käyttäminen rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Tältä osin on tärkeää arvioida erityisesti sitä, millaisia haavoittuvuuksia tai puutteita näihin hallintakeinoihin liittyy ja miten toimivia hallintakeinot todellisuudessa ovat. Hallintakeinoja ovat erilaiset **sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta**, ja niiden on oltava riittäviä suhteutettuna ilmoitusvelvollisen toiminnan luonteeseen, kokoon ja laajuuteen. Toimintaperiaatteilla ja menettelytavoilla tarkoitetaan esimerkiksi riskienhallintaan liittyviä käytänteitä, asiakkaan tuntemista, raportointia, tietojen tallentamista, sisäistä valvontaa ja menettelytapavalvontaa sekä työntekijöiden toiminnan läpikäyntiä. Ilmoitusvelvollisen toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen toimivuutta on mahdollista testata esimerkiksi sisäisen tarkastuksen tai muun vastaavin keinoin. Valvontaa ei kuitenkaan kategorisesti tarvitse toteuttaa sisäisenä tarkastuksena, vaan valvonnan toteuttamistapojen osalta voidaan huomioida ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne, koko ja laajuus.

Sisäisiä toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontaa on seurattava ja kehitettävä. Jos ilmoitusvelvollinen on oikeushenkilö, yrityksen johdon tulee **hyväksyä riskiarvio** ja siihen sisältyvät toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta.

Jäljelle jäävät riskit, jotka ovat olemassa riskienhallintakeinoista huolimatta, saadaan riskien arvioinnin lopputuloksena. Tällaisesta riskistä voidaan käyttää myös nimeä **jäännösriski**.

Riskiarviota täytyy **päivittää säännöllisesti**, esimerkiksi silloin, kun ilmoitusvelvollisen toimintaan tai asiakaskuntaan tulee muutoksia. Riskiarvioon on hyvä merkitä tieto siitä, milloin riskiarviota on päivitetty ja miltä osin. Riskiarvion päivittämisen yhteydessä on tärkeää arvioida myös yrityksellä käytössä olevien riskienhallintakeinojen tehokkuutta ja ajantasaisuutta tunnistettuihin riskeihin nähden. Riskiarvion päivittämistarpeeseen voivat vaikuttaa myös esimerkiksi kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio tai valvojan riskiarvio.

Riskiarvioon on syytä kirjata myös riskiarvion laatimisen vastuuhenkilö ja tieto siitä, mitkä tahot ovat olleet riskiarvion laatimisessa mukana. Myös riskiarvion

laadinnassa käytetyt lähteet on hyvä dokumentoida ja tarvittaessa kuvailla, miten eri lähteitä on hyödynnetty riskiarvion laadinnassa. Riskiarvio on toimitettava pyynnöstä aluehallintovirastolle ilman aiheetonta viivytystä.

2. Riskiarvion laatiminen – miten?

2.1. Riskiarviolomake

Riskiarvion ulkoasulle ei ole asetettu muotovaatimuksia. Ilmoitusvelvollinen voi käyttää riskiarvion laatimisen apuna esimerkiksi aluehallintoviraston julkaisemaa **riskiarviolomaketta**. Riskiarvion voi kuitenkin laatia myös käyttämättä riskiarviolomaketta tai halutessaan riskiarviolomaketta voi muokata yrityksen omaan käyttöön sopivaksi. Myös eri toimialajärjestöjen laatimia riskiarviolomakkeita voi hyödyntää.

Erilaisten riskiarviolomakkeiden osalta tulee kuitenkin erityisesti huomioida, että ne toimivat ainoastaan pohjana ilmoitusvelvollisen omalle arvioinnille. Aluehallintoviraston laatiman riskiarviolomakkeen tarkoituksena on, että riskiarviota laativa toimija tunnistaa ja arvioi lomakkeessa olevien kohtien ja laatimisohjeiden avulla omaan toimintaansa liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. Valmiita, suurille massoille laadittuja identtisiä riskiarviomalleja, joihin ilmoitusvelvollinen täyttää esimerkiksi vain yrityksen nimen, toimialan ja liikevaihdon, ei voida pitää rahanpesulain tarkoittamina riskiarvioina. Tähän on syytä kiinnittää erityistä huomiota, sillä vuodesta toiseen merkittävä osa aluehallintoviraston riskiarviovalvonnassa hylkäämistä riskiarvioista on identtisiä riskiarviomalleja, joita ilmoitusvelvollinen on käyttänyt sellaisenaan omana riskiarvionaan.

Koska riskiarvion voi laatia monin eri tavoin, aluehallintovirasto pyrkii tässä luvussa ohjeistamaan ilmoitusvelvollista yleisesti riskiarvion laatimisessa. Lisäksi luvussa annetaan ohjeistusta ja havainnollistavia esimerkkejä aluehallintoviraston riskiarviolomakkeen täyttämisestä. Huomioi, että esimerkit ovat täysin kuvitteellisia, eivätkä ne kuvasta aluehallintoviraston näkemyksiä esimerkiksi tiettyihin toimialoihin liittyvistä riskeistä tai riskitasoista.

Aluehallintoviraston ohjeiden lisäksi riskiarviota laadittaessa on hyvä huomioida myös kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio, joka antaa tietoa ilmoitusvelvollisille muuttuvista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen haavoittuvuuksista, uhkakuvista ja riskeistä. Lisäksi riskiarviota laatiessa on tärkeää perehtyä muun muassa Euroopan komission ylikansalliseen riskiarvioon sekä aluehallintoviraston valvojan riskiarvion yhteenvedon. Myös muita ulkoisia lähteitä on suositeltavaa käyttää. Tämän ohjeen lukuun 3 on listattu tietolähteitä, joita voi hyödyntää riskiarvion laadinnassa. Kyseinen lista ei ole tyhjentävä luettelo, joten muitakin lähteitä voi käyttää.

2.2. Mistä lähteä liikkeelle?

Riskiarvion laatiminen on syytä aloittaa yrityksen **perustiedoista**. Kirjaa riskiarvioon yrityksen nimi, toimiala, liikevaihto ja työntekijöiden lukumäärä. Kirjaa riskiarvioon myös kuvaus yrityksestä, sen harjoittamasta toiminnasta ja asiakaskunnasta sekä maantieteellisestä alueesta, jolla yritys toimii.

Nämä perustiedot muodostavat pohjan riskiarvion laatimiselle, sillä ilmoitusvelvollisen harjoittama toiminta ja sen koko ja laajuus määrittävät, millaisia asioita riskiarviossa on käsiteltävä. Yllättävän usein ilmoitusvelvollista koskevat perustiedot kuitenkin puuttuvat, jolloin valvontaviranomainen ei pysty arvioimaan

riskiarvion riittävyttä riskiarviota tarkastelemalla. Esimerkiksi ilmoitusvelvollisen työntekijämäärä vaikuttaa olennaisesti ilmoitusvelvolliseen kohdistuviin riskeihin ja tätä koskeviin rahanpesulain velvoitteisiin, eikä sitä voi siksi riskiarviossa sivuttaa.

Kuva 1. Esimerkki yrityksen tietojen täyttämisestä riskiarviolomakkeeseen.

Yrityksen tiedot

Yrityksen nimi	Lakiasiaintomisto Viljalti Oy
Y-tunnus	1234567-8
Toimiala(t)	Lakiasiaainpalvelut
Liikevaihto	4 600 000 €
Työntekijöiden lkm	21
Kuvaus yrityksestä, sen toiminnasta ja asiakaskunnasta	Lakiasiaintomisto Viljalti Oy on vuonna 2010 perustettu lakiasiaintomisto. Palveluksessamme on 18 juristin koulutuksen saanutta sekä kolme muuta henkilöä. Osakkaita yhtiössä on neljä. Olemme erikoistunut erilaisiin varallisuus- ja yhtiöoikeudellisiin kysymyksiin sekä työoikeuteen. Tarjoamamme palvelut on eritelty tarkemmin riskiarvion seuraavassa luvussa. Suurin osa asiakkaistamme ovat kotimaisia yhtiöitä tai yksityishenkilöitä, mutta noin neljäsosassa toimeksiantoista on jokin kansainvälinen kytkös. Vuositasolla palvelemme noin 400 asiakasta, joista noin 25 % asiakasta ovat ns. jatkuvia asiakkuuksia ja 75 % kertaluontoisia toimeksiantoja. Emme hoida lainkaan rikosasioita. Noin 65 % hoitamistamme toimeksiantoista kuuluu rahanpesulain soveltamisalan piiriin.
Toiminta-alue	Toimistomme sijaitsevat Turussa ja Vantaalla. Hoidamme toimeksiantoja Uudenmaan ja Varsinais-Suomen alueella, ja valtaosa asiakkaistamme sijoittuu näihin maakuntiin. Yrityksellä on kuitenkin asiakkaita koko Suomen alueelta, ja lisäksi meillä on vksittäisiä kansainvälisiä asiakkaita Ruotsista ja Saksasta.

Perustietojen lisäksi riskiarviosta tulee käydä ilmi **riskiarviota koskevat tiedot**. Kirjaa riskiarvioon sen alkuperäinen laatimispäivä sekä tiedot riskiarvion päivittämisestä. Kirjaa riskiarvioon myös tieto siitä, jos riskiarviota on tarkasteltu, mutta päivitystarvetta ei ole havaittu. Kirjaa riskiarvioon tieto siitä, kenen vastuulle riskiarvion laatiminen kuuluu sekä ketkä tai mitkä tahot ovat osallistuneet riskiarvion laatimiseen. Ota riskiarvioon myös tieto siitä, milloin ilmoitusvelvollisen johto on sen hyväksynyt.

Ilmoitusvelvollisella tulee olla selkeä sisäinen prosessi riskiarvion laatimisesta ja päivittämisestä. Mikäli laadit riskiarviota ensimmäistä kertaa, mieti samalla toimintatavat, joita noudatat jatkossa riskiarvion päivittämiseksi. Pohdi esimerkiksi riskiarvion päivityssykliä tulevaisuudessa. Kuvaa riskiarvion laatimiseksi luotuja toimintatapoja riskiarviossa.

Kuva 2. Esimerkki riskiarvion tietojen täyttämisestä riskiarviolomakkeeseen.

Riskiarvion tiedot

Riskiarvio laadittu (pvm)	15.12.2021
Riskiarvion laatimisen vastuuhenkilö	Vilja Viekas, juristi
Riskiarvion laatijat	Vilja Viekas, juristi Tuomo Tunteva, KYC-vastaava
Johdon hyväksyntä	Riskiarvio on hyväksytty hallituksen kokouksessa 3.1.2022. Päivitykset hyväksytty 5.4.2022 ja 23.11.2023.
Kuvaus riskiarvion laatimisprosessista	Riskiarvion laatimisesta ja ajantasaisuudesta huolehtii Vilja Viekas. Riskiarvion laadintaan osallistuu myös KYC-vastaava. Riskiarvion ajantasaisuutta ja päivitystarvetta arvioidaan vuosittain marraskuussa. Lisäksi riskiarviota päivitetään tarvittaessa esimerkiksi silloin, jos toiminnassa tai toimintaympäristössä tapahtuu muutoksia. Päivitetty riskiarvio esitellään ja hyväksytään seuraavassa hallituksen kokouksessa.
Riskiarvioon tehdyt päivitykset	4.4.2022 päivitetty ulkomaalaisiin asiakkaisiin ja riskivaltioihin liittyviä riskitekijöitä sekä riskienhallintakeinoja. 2.11.2022 riskiarvion päivitystarvetta on arvioitu, mutta huhtikuussa tehdyn ylimääräisen päivityksen jälkeen päivitystarvetta ei havaittu. 3.11.2023 riskiarvioon tehty päivityksiä yrityksen tarjoamiin palveluihin sekä pakotteisiin liittyen.

Riskiarvioon on suositeltavaa kirjata myös riskiarvion laadinnassa käytetyt **lähteet**. Apuna käytettyjen lähteiden kirjaaminen ylös helpottaa usein riskiarvion päivittämistä. Riskiarviota päivitettäessä kannattaa huomioida myös lähdemateriaaleihin mahdollisesti tehdyt päivitykset.

Kuva 3. Esimerkki lähteiden käsittelystä riskiarviolomakkeella.

Riskiarvion laadinnassa käytetyt lähteet

Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021.
Avin riskiarvion yhteenveto 2022.
FATF:n lista suuririskisistä valtioista ja alueista.
FATF: Guidance for a Risk-Based Approach – Legal professionals

2.3. Riskien tunnistaminen ja arviointi

2.3.1. Tuotteet ja palvelut: haavoittuvuudet, uhkatekijät ja muut riskitekijät

Riskiarvion laatimisen alkuvaiheessa tunnistetaan yrityksen tuotteisiin ja palveluihin liittyviä riskejä.

Riskejä tulee pohtia kunkin rahanpesulain soveltamisalaan kuuluvan tuotteen tai palvelun osalta erikseen. Mikäli käytät aluehallintoviraston riskiarviolomaketta, lisää riskiarviolomakkeelle riittävä määrä taulukoita arvioinnin suorittamista

varten. Lisää myös riittävä määrä rivejä kullekin tuotteelle tai palvelulle. Kiinnitä jo heti alussa huomiota siihen, että tunnistat riskejä kattavasti ja arvioit niiden soveltuvuutta omaan toimintaasi sanallisesti perustellen. Riskiarvio ei saa jäädä pinnalliseksi.

Riskiarvion laatiminen voidaan aloittaa arvioimalla tuotteisiin tai palveluihin liittyviä **haavoittuvuuksia**.

Haavoittuvuuksilla tarkoitetaan sellaisia ominaisuuksia yrityksen tarjoamissa tuotteissa tai palveluissa, jotka voivat tehdä niistä haavoittuvan rahanpesulle tai terrorismin rahoittamiselle. Haavoittuvuuksien tunnistamiseksi voidaan arvioida esimerkiksi seuraavia seikkoja:

- tuotteen tai palvelun saatavuus uhkatekijöiden (rikollisten toimijoiden) näkökulmasta
 - kuinka helposti tai nopeasti tuote tai palvelu on rikollisten toimijoiden saatavilla
- tuotteen tai palvelun houkuttelevuus uhkatekijöiden näkökulmasta:
 - anonymiteetti rikollisille toimijoille
 - liikuteltavuus
 - jälleenmyynti
 - arvon säilyminen

Haavoittuvuuden tasoa on mahdollista arvioida esimerkiksi asteikolla 1–4, jossa 1 tarkoittaa, että tuote tai palvelu ei ole kovin haavoittuva, 2 tarkoittaa kohtalaista haavoittuvuutta, 3 merkittävää haavoittuvuutta ja 4 tarkoittaa, että tuotteeseen tai palveluun liittyy erittäin merkittäviä haavoittuvuuksia. Arvio on tärkeää perustella sanallisesti – pelkkä numeroarviointi ei riitä.

Haavoittuvuuksien tunnistamisen ja arvioinnin lisäksi myös eri **uhkatekijöiden** ja niiden merkityksen pohtiminen on tärkeää. Uhkatekijät voivat olla rikollisia, rikollisryhmiä, terroristiryhmiä ja näiden toimintaan liittyviä henkilöitä sekä rikollisten toimijoiden tyypillisiä toimintatapoja eri rikostyypeissä (petosrikollisuus, huumorikollisuus, talousrikollisuus jne.). Uhkatekijöiden osalta voidaan arvioida esimerkiksi sitä, millä tavoin ja miten todennäköisesti rikolliset toimijat voisivat pyrkiä yrityksen tuotteiden tai palveluiden avulla häivyttämään tai peittämään rikoksella hankittujen varojen alkuperää. Samassa yhteydessä on tärkeää arvioida myös sitä, millä tavoin ja miten todennäköisesti rikolliset toimijat voisivat pyrkiä yrityksen tuotteiden tai palveluiden avulla keräämään tai lähettämään varoja tai muuta omaisuutta terrorismin rahoittamiseksi.

Uhkatekijöiden merkitystä arvioitaessa on suositeltavaa perehtyä myös ulkoisiin lähteisiin, esimerkiksi kansalliseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvioon sekä poliisi- ja tiedusteluviranomaisten tuottamiin raportteihin, vuosikertomuksiin ja selvityksiin eri rikosilmiöistä ja niihin liittyvistä uhkista.

Uhkatekijöiden merkitystä voidaan arvioida esimerkiksi asteikolla 1–4, jossa 1 tarkoittaa, että uhkan taso on matala, 2 tarkoittaa kohtalaista uhkaa, 3 merkittävää uhkaa ja 4 tarkoittaa, että uhka on erittäin merkittävä. Arvio tulee perustella myös sanallisesti.

Aluehallintovirasto muistuttaa erikseen myös pakotteisiin liittyvien uhkien ja haavoittuvuuksien ja niiden tapahtumisen todennäköisyyden arvioimisesta.

Pakotteiden osalta suositetaan kuvamaan ja perustelemaan esimerkiksi sitä, millaisia pakotteiden kiertämiseen liittyviä riskejä yrityksen toimintaan voi liittyä tai miten yrityksen tuotteita ja palveluita voidaan käyttää hyväksi pakotteiden kiertämisessä.

Riskiarviota laadittaessa on arvioitava myös erilaisia **riskitekijöitä**, jotka vaikuttavat yrityksen tuotteisiin ja palveluihin liittyviin riskeihin. Eri riskitekijöiden määrä ja laatu vaikuttavat siihen, millaiseksi yrityksen tarjoamien tuotteiden ja palveluiden lopullinen riskitaso muodostuu. Riskitekijät voivat osoittaa vähäistä tai tavanomaista suurempaa riskiä ja vaikuttaa näin tuotteelle tai palvelulle ominaiseen riskitasoon.

Kuhunkin tuotteeseen tai palveluun liittyviä riskitekijöitä voi arvioida esimerkiksi seuraavasti:

- Asiakkaat
 - asiakaskunta, jolle tuotetta tai palvelua tarjotaan (esim. yksityisasiakkaat, pienet yritykset, suuret yritykset, kansainväliset yritykset, käteisasiakkaat, muut)
 - asiakkaiden toimialat
 - tuotteen tai palvelun ostavien asiakkaiden asiointitapa (paikan päällä asiointi, etäasiointi, muu)
 - tuotteen tai palvelun ostavien asiakkaiden liitännät eri maantieteellisiin alueisiin ja valtioihin (mukaan lukien asiakkaan liiketoimen liittyntä pakotteiden kohteena oleviin maihin)
 - tuotteen tai palvelun ostavien asiakkaiden asiakassuhteiden luonne (esim. pysyväisluonteinen, kertaluonteinen, muu)
- Liiketoimet
 - liiketoimiin liittyvät erilaiset maksutavat (esim. käteinen, tilisiirrot, pankkikortit, virtuaalivaluutta, muut maksutavat)
 - liiketoimien suorittamispaikka (esim. paikan päällä, etänä, muu)
 - liiketoimien tarkoituksen ja siihen liittyvien varojen alkuperän selvittäminen (helppoa, kohtuullisen helppoa, vaikeaa, erittäin vaikeaa)
 - liiketoimien liitännät eri maantieteellisiin alueisiin ja valtioihin
 - liiketoimien tiheys ja nopeus
- Maat ja maantieteelliset alueet
 - Euroopan komission ja FATF:n listaamat korkean riskin valtiot ja alueet, joiden toiminta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ei ole riittävällä tasolla
 - maantieteellinen toimialue, jolla tuotetta tai palvelua tarjotaan
 - toimipaikan sijainti, jossa tuotetta tai palvelua tarjotaan
 - pakoteriskit
- Jakelukanavat
 - jakelukanavien eri tyypit ja lukumäärä
 - myynti suoraan loppuasiakkaalle
 - myynti suoraan vähittäiskaupalle

myynti tukkukaupan välityksellä
 myynti maahantuojaan välityksellä
 usean jakelukanavan yhdistelmä

- Teknologiat
 - tuotteeseen tai palveluun liittyvät, uutta teknologiaa hyödyntävät maksu- ja asiointitavat sekä järjestelmät
 - onko tuote tai palvelu itsessään uutta teknologiaa

Arvioi myös tunnistamasi riskitekijän tasoa asteikolla 1–4, jossa 1 tarkoittaa, että riskitekijä on vähäinen, 2 tarkoittaa kohtalaista riskitekijää, 3 merkittävää riskitekijää ja 4 tarkoittaa, että tuotteeseen tai palveluun liittyy erittäin merkittävä riskitekijä.

Vaikka haavoittuvuudet, uhkatekijät ja muut riskitekijät ovat eri asioita, aluehallintoviraston riskiarviolomakkeessa niitä arvioidaan samassa taulukossa allekkain. Tämä johtuu siitä, että käytännössä näiden erottamista toisistaan on usein pidetty haasteellisena esimerkiksi päällekkäisyyksien vuoksi. Sinänsä sen määrittäminen, onko kyse haavoittuvuudesta, uhkatekijästä tai vai muusta riskitekijästä ei ole edes merkityksellistä. Pääasia on, että tunnistat tarjoamiisi tuotteisiin ja palveluihin liittyvät riskitekijät, arvioit niiden kytköstä ja merkitystä omassa toiminnassasi sekä perustelet arviosi riittävästi.

Kuva 4. Esimerkki tuotteeseen tai palveluun liittyvien riskitekijöiden tunnistamisesta ja arvioimisesta ilmoitusvelvollisen riskiarviossa.

1 Riskien tunnistaminen ja arviointi

1.1 Tuotteet ja palvelut: haavoittuvuudet, uhkatekijät ja muut riskitekijät

Tuote tai palvelu: Panttilaina

Tuotteeseen tai palveluun liittyvät riskitekijät	Taso
Toimintaamme liittyy merkittävä haavoittuvuus, sillä läheskään aina panttiesineestä ei ole saatavissa alkuperäistä ostokuittia tai muuta luotettavaa selvitystä esineen alkuperästä. Tyypillisesti esimerkiksi vanhoista koruista puuttuu alkuperäiset kuitit, jolloin esineen hallussapito ja asiakkaan kertomus esineen historiasta on ainut näyttö esineen omistajuudesta.	3
Panttilainauspalvelun eräänä haavoittuvuutena voidaan nähdä sen houkuttelevuus rikollisille, sillä esineet vaihdetaan rahaan nopeasti ja helposti.	3
Vaikka tunnemme monet asiakkaamme hyvin, uhkatekijänä on, että asiakkaiksemme hakeutuu erilaisia omaisuusrikoksia tehneitä tahoja, jotka panttaavat varastettua tai kavallettua omaisuutta. Hyvä asiakastuntemus pienentää riskiä, mutta jos panttiesineet eivät ole erityisen poikkeuksellisia, se sopii asiakasprofiiliin ja asiakkaan kertomus on vakuuttava. ei rikollista tai rikollista alkuperää olevaa esinettä välttämättä tunnisteta.	3

Kuva 5. Toinen esimerkki riskitekijöiden tunnistamisesta ja arvioimisesta ilmoitusvelvollisen riskiarviossa.

Merkittävänä riskitekijänä nähdään suuria käteismaksuja tekevät asiakkaat. Tyypilliset suurimmat käteismaksut otetaan vastaan ulkomaalaisilta, joiden kotimaassa käteisen käyttö on yleisempää tai joiden on vaikeaa maksaa esimerkiksi tilisiirtona. Lähtökohtaisesti ulkomaalaisiin käteisasiakkaisiin liittyy kohonnut riski, sillä käteisvarojen alkuperää on haastavaa luotettavasti selvittää. Käteisen käyttöön liittyy myös kohonnut pakotteiden kiertämisen riski.	4
Jakelukanavat Suurin osa myynnistä tapahtuu suoraan asiakkaalle. Autojen jälleenmyynti on kuitenkin suhteellisen helppoa ja nopeaa ja liikuteltavuus on helppoa, mikä tekee palvelusta ja tuotteesta houkuttelevan rikollisen toimijan näkökulmasta.	3

Myös yrityksen toimialaan liittyvien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vaikutusta yrityksen toimintaan on tärkeää arvioida. Tältä osin on hyvä esimerkiksi selvittää, millaiseksi yrityksen toimialaan liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on kansallisesti arvioitu ja miksi, sekä millaisia vaikutuksia toimialan riskeillä on yrityksen toimintaan.

Kuva 6. Esimerkki kansallisen riskiarvion huomioimisesta ilmoitusvelvollisen omassa riskiarviossa.

Kansallinen arvio yrityksen toimialaan liittyvästä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskistä ja sen mahdolliset vaikutukset omassa toiminnassasi	Taso
Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion osittaispäivityksessä (v. 2023) kiinteistönvälittäjien ja vuokrahuoneiston välittäjien kokonaisriskitasoksi arvioitiin 2 eli kohtalainen. Aluehallintoviraston riskiarviossa kiinteistönvälitysliikkeiden riskitasoksi on arvioitu 3. Kansallisessa riskiarviossa tunnistetut uhkat, haavoittuvuudet ja muut riskitekijät on otettu omassa toiminnassamme huomioon, ja niitä torjutaan riittävillä riskienhallintakeinoilla (mm. asiakkaan tuntemistoimet, henkilöstön koulutus ja sisäinen valvonta). Toimintaohjeita ja riskienhallintakeinoja on myös lisätty pakotteiden noudattamisen varmistamiseksi.	2–3

Nyt kun olet kattavasti tunnistanut ja arvioinut tuotteeseen tai palveluun liittyviä riskitekijöitä, pohdi siihen liittyvää **kokonaisriskiä**. Kokonaisriski voidaan määrittää vertailemalla tuotteeseen tai palveluun liittyvien haavoittuvuuksien, uhkatekijöiden ja muiden riskitekijöiden tasoja ja niiden perusteluja. Riskitason arvioinnissa on suositeltavaa kiinnittää erityisesti huomiota yrityksen tuotteissa tai palveluissa havaittuihin haavoittuvuuksiin. Tuotteen tai palvelun haavoittuvuuksille voi antaa enemmän painoarvoa suhteessa uhkatekijöihin. Myös muut tunnistetut riskitekijät on kokonaisriskitason arvioinnissa huomioitava.

Kuva 7. Esimerkki tuotteeseen tai palveluun liittyvän kokonaisriskin arvioinnista.

Arvio tuotteeseen tai palveluun liittyvästä kokonaisriskistä	Riskitaso
Kiinteistönvälitys Kukkanen Oy on yllä tunnistanut useita haavoittuvuuksia, jotka on tasoltaan arvioitu pääsääntöisesti vähäisiksi tai kohtalaisiksi. Vain yksittäinen haavoittuvuus on arvioitu merkittäväksi (3). Toimintaamme kohdistuu myös eräitä yllä arvioituja uhkatekijöitä, jotka muun muassa niiden todennäköisyys huomioiden on arvioitu merkitykseltään kohtalaisiksi (2). Olemme myös kattavasti arvioineet muita riskitekijöitä, jotka voivat liittyä suorittamiimme liiketoimiin (2), asiakkaisiimme (1–3) ja maantieteellisiin alueisiin (1). Pääsääntöisesti riskitekijät sijoittuvat tasolle 1–2, mutta tästä huolimatta myös meidän toiminnassamme riski on joskus konkretisoitunut, ja olemme tehneet ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta. Lisäksi olemme huomioineet mm. kansallisen riskiarvion, ja nähdäksemme riskienhallintakeinomme vastaavat riittävästi siinä esitettyihin riskeihin. Tunnistettujen haavoittuvuuksien, uhkatekijöiden ja muiden riskitekijöiden perusteella arvioimme harjoittamaamme välitysliiketoimintaan liittyvän riskitason olevan kohtalainen (2).	2

2.3.2. Asiakkaat

Riskiarviossa tulee arvioida yrityksen eri asiakasryhmiin liittyviä riskitekijöitä, sillä loppujen lopuksi ilmoitusvelvollisten asiakkaiden toiminta on se, mikä rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskin muodostaa. Riskitekijöillä tarkoitetaan seikkoja, jotka voivat kyseisen asiakasryhmän osalta osoittaa vähäistä taikka tavanomaista suurempaa rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskiä. Tunnistettut riskit vaikuttavat yrityksen käyttämiin tuntemismenettelyihin.

Ilmoitusvelvollisen eri asiakasryhmiin voi liittyä erilaisia riskitekijöitä. Asiakas-kuntaa on mahdollista ryhmitellä eri tavoin, esimerkiksi jakamalla asiakkaat yksityisasiakkaisiin ja yritysasiakkaisiin, jotka voi edelleen jakaa eri luokkiin, kuten pienet, keskisuuret ja suuret yritysasiakkaat. Myös muita ryhmittelytapoja on syytä käyttää – muutoin riskien arvioiminen jää helposti liian yleiseksi. Esimerkiksi tilitoimiston on syytä ryhmitellä ja arvioida asiakkaisiin liittyviä riskejä näiden harjoittaman toimialan perusteella. Jollain alalla esimerkiksi asiakkaan toimintaympäristö voi olla erittäin merkityksellinen ja siksi erinomainen ryhmittelyn kohde.

Kuva 8. Esimerkki asiakkaisiin liittyvien riskitekijöiden tunnistamisesta ja arvioimisesta ilmoitusvelvollisen riskiarviossa.

1.2 Asiakkaat

Asiakasryhmä	Riskitekijöiden arviointi	Riskitaso
Vahingonkorvaus-asiakkaat (20 % asiakkaistamme)	Lähtökohtaisesti riita-asiat ja vahingonkorvausasiat eivät ole erityisen riskisiä, mutta niihin voi liittyä selkeä väärinkäytösriski. Riskisiä toimeksiantoja ovat erityisesti sellaiset, joissa juristille herää epäily tekaistusta kiistasta tai vahingonkorvausperusteesta, ja joissa kiista ratkeaa verrattain nopeasti ja/tai toiselle osapuolelle maksettava korvaus pyritään maksamaan asiakasvaratilin kautta. Vuositasolla noin viidesosa hoitamistamme toimeksiantoista liittyy vahingonkorvausasiakkaisiin. Viime vuonna vahingonkorvausasioihin liittyviä palveluita tuotettiin 83 asiakkaalle. Näistä asiakkaista noin 35 % olivat ns. pitkäaikaisia asiakkaitamme, ja arvioimme heihin liittyvän väärinkäytösriskin matalammaksi. 65 % vahingonkorvausasiakkaista oli kertaluontoisia toimeksiantajia, ja heihin liittyvä rahanpesuriski arvioidaan yleisesti suuremmaksi. Kaikista riskisimmiksi määriteltiin kertaluontoiset toimeksiannot, joissa vahingonkorvaus maksettiin asiakasvaratilillemme (8 kpl) sekä tapaukset, joissa vahingonkorvauksen tai syy palveluidemme käyttämiselle oli varsin epäselvä (2 kpl).	2
Taloyhtiöt (noin 5 % asiakkaista)	Taloyhtiöiden tulot koostuvat tavanomaisista vastikkeista, eikä niiden toiminta näyttäydy erityisen tehokkaana rahanpesukeinona. Arvoimme taloyhtiöihin liittyvän riskitason vähäiseksi. Taloyhtiöt ovat useimmiten myös pitkäaikaisia asiakkaitamme, jonka vuoksi niiden toiminnan seuraaminen on helppoa. Tällä hetkellä pitkäaikaisia taloyhtiöasiakkaita meillä on 15. Viimeisen vuoden aikana viisi taloyhtiötä on ollut meillä ns. kertaluontoisessa asiassa toimeksiantajana.	1
Yksityiset	Yksityisten elinkeinonharjoittajien riskitasoon liittyy sekä niitä	2

Riskiarviossa arvioitujen riskitekijöiden perusteella eri asiakasryhmien riskitasot voivat erota toisistaan. Jokin asiakasryhmä saattaa olla siihen liittyvien riskitekijöiden perusteella vähäriskinen, kun taas jokin toinen asiakasryhmä voi olla riskitekijöiden vuoksi suuririskinen ja vaatia tehostetun tuntemismenettelyn käyttämistä.

Riskiarvion ja tunnistettujen riskitekijöiden perusteella myös yksittäisille asiakkaille ja liiketoimille voidaan määritellä niin sanottu riskiprofiili tai riskiluokka. Yksittäisten asiakassuhteiden ja liiketoimien riskien arviointia ei tarvitse kuitenkaan tehdä riskiarviossa, vaan sen voi toteuttaa ilmoitusvelvollisen toiminnan koko huomioiden eri tavoin, esimerkiksi tietojärjestelmien avulla. Asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessa on otettava huomioon uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin sekä uusiin, kehitettäviin ja jo olemassa oleviin tuotteisiin, palveluihin ja

liiketoimiin sekä jakelukanaviin ja teknologioihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.

Sellaisia asiakkaaseen liittyviä seikkoja, jotka voivat osoittaa vähäistä riskiä, voivat olla:

- asiakas on julkisen kaupankäynnin kohteena oleva yhtiö
- asiakas on julkisyhteisö tai julkinen yritys
- asiakkaan asuin- tai kotipaikkana on maantieteellinen vähäisemmän riskin alue

Asiakkaaseen voi puolestaan liittyä tavanomaista suurempi riski, jos:

- liiketoimi toteutetaan epätavallisissa olosuhteissa
- asiakkaan asuinpaikka tai kotipaikka on
 - maa, jossa luotettavien lähteiden mukaan on huomattavasti lahjontaa tai muuta rikollista toimintaa
 - maa, joihin kohdistuu esimerkiksi Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien määräämiä pakotteita, vienti- tai tuontikieltoja taikka vastaavia toimenpiteitä
 - maa, joka rahoittaa tai tukee terroritoimintaa tai joissa toimii tunnettuja terroristijärjestöjä
- henkilökohtaisten varojen hallintaan käytetään oikeushenkilöä tai oikeudellisia järjestelyjä
- yrityksessä on hallintarekisteröinnin hoitaja tai sen osakkeet on laskettu liikkeeseen haltijaosakkeina
- tuotteet ja liiketoimet saattavat vaikeuttaa asiakkaan tai tosiasiallisen edunsaajan tunnistamista
- yritystoiminnassa käytetään paljon käteissuorituksia
- yrityksen omistussuhteet vaikuttavat epätavallisilta tai liian monimutkaisilta verrattuna yrityksen liiketoiminnan luonteeseen

Kun olet tunnistanut ja arvioinut asiakkaisi liittyviä riskitekijöitä, pohdi, mikä vaikutus niillä on asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden noudattamiseen käytännössä.

Kuva 9. Esimerkki yksinkertaistetun sekä tehostetun tuntemismenettelyn noudattamisesta ilmoitusvelvollisen tekemän riskiarvion perusteella.

Riskiarvion vaikutus asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden noudattamiseen

Yksinkertaistettu tuntemismenettely	Käytännön syistä yrityksellämme ei ole käytössä yksinkertaistettua tuntemismenettelyä.
Tehostettu tuntemismenettely	Tehostetun tuntemismenettelyn piirissä ovat poliittisesti vaikutusvaltaiset asiakkaat sekä ne asiakkaat, joilla on jokin liittymäkohta riskivaltioon. Lisäksi tehostetun tuntemismenettelyn piirissä ovat ne tilitoimistoasiakkaat, joiden riskitasoksi on yllä olevassa arvioinnissa arvioitu 3–4 (korkeariskiset asiakkaat). Tehostetun tuntemismenettelyn piirissä olevista pidetään kirjaa. Tällä hetkellä tehostetun tuntemismenettelyn ja siten tehostetun jatkuvan seurannan piirissä on 38 asiakasta. Tehostetun tuntemismenettelyn piirissä olevien asiakkaiden tuntemistietojen ajantasaisuutta tarkastellaan 6 kuukauden välein. Lisäksi asiakkaisiin kohdistetaan tavanomaista laajempaa ja tarkempaa seurantaa. Esimerkiksi jokaisen liiketoimen, jolla on liittymäkohta riskivaltioon, tausta ja peruste selvitetään erikseen erityisen huolellisesti. Sama koskee muilla perusteilla korkeariskisiksi arvioituja liiketoimia. Liiketoimeen liittyvän tositteen lisäksi pyydämme aina nähtäväksi ne sopimukset, joihin suoritettu liiketoimi perustuu. Tarvittaessa teemme ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta matalalla kynnyksellä. Tehostettua tuntemismenettelyä käsitellään tarkemmin sisäisessä

Huomioi, että ilmoitusvelvollisella tulee olla asianmukaiset riskiperusteisiin arviointiin pohjautuvat menettelyn sen toteutukseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosi-asiallinen edunsaaja, tai onko hän ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmoitusvelvollisen on riskiarviossaan arvioitava niin asiakkaan poliittisen vaikutusvallan selvittämisen tarvetta, selvittämisen menettelytapoja kuin niitä riskienhallintakeinojakin, jotka liittyvät poliittisesti vaikutusvaltaisiin asiakkaisiin. Valitettavasti aluehallintoviraston valvomien ilmoitusvelvollisen riskiarviossa asiakkaan poliittista vaikutusvaltaa ja siihen liittyviä toimenpiteitä käsitellään vain harvoin.

Kuva 10. Esimerkki PEP-menettelyjen riskiperusteisesta arvioinnista ilmoitusvelvollisen riskiarviossa.

Poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt	Arviomme mukaan poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin voi liittyä kohonnut rahanpesun riski mahdollisen korruption vuoksi. Vaikka todennäköisyys sille, että korruptoituneita PEP-henkilöitä esiintyisi asiakkaissamme, lieenee hyvin pieni, ei riskiä voi kokonaan sulkea pois. Tämän vuoksi yrityksemme noudattaa riskiperusteisia menettelytapoja PEP-statusen toteamiseksi. Selvitämme panttilainausasiakkaiden poliittisen vaikutusvallan silloin, kun asiakkaan kerralla tai useissa erissä tekemien panttausten arvo on yhteensä vähintään 500 euroa. Arvioimme korruption riskin melko epätodennäköiseksi asiakkaidemme keskuudessa, sillä suuri osa pantattavista esineistä on tavanomaisia, määrältään ja arvoltaan vähäisiä koruja ja kodin käyttöesineitä. Arviomme mukaan korruption riski kytkeytyy lähinnä arvokkaampiin liiketapahtumiin, ja siksi asiakkaan PEP-status voidaan jättää selvittämättä arvoltaan pienimpien liiketapahtumien kohdalla. Arviomme mukaan panttiesineiden ostamiseen huutokaupasta liittyy panttausta vähäisempi korruption riski. Tämän vuoksi panttiesineen ostajan poliittinen vaikutusvalta selvitetään vain tapauksissa, joissa käteisellä suoritettun maksun suuruus ylittää 500 euroa. Mikäli myytävä esine maksetaan kortilla tai tilisiirtona, poliittinen vaikutusvalta selvitetään asiakkailta, jos maksun suuruus ylittää 3 000 euroa. Asiakkaan poliittinen vaikutusvalta selvitetään kysymällä asiaa häneltä itseltään. Tarvittaessa tieto voidaan asiakkaan oman ilmoituksen lisäksi selvittää myös muista lähteistä. Tieto poliittisesta vaikutusvallasta kirjataan asiakastietoihin. Poliittisesti vaikutusvaltaisen tahot ovat tehostetun tuntemismenettelyn piirissä. Pyydämme tehostetun tuntemismenettelyn asiakkailta aina
--	---

Eräät muutkin asiakkaan tuntemistoimet perustuvat riskiperusteiseen arviointiin. Esimerkiksi asiakkaan tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyys tulee tehdä *tarvittaessa*. Tyypillisesti tarvittavuuden edellytys täyttyy ainakin korkeariskisten asiakkaiden kohdalla. Tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyyden todentamiseen on syytä ottaa kantaa riskiarviossa.

Kuva 11. Esimerkki tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyyden todentamisen käsitte-lystä riskiarviossa.

Tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyyden todentaminen	Lähtökohtaisesti tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyyttä ei todenneta, ellei tosiasiallinen edunsaaja ole samalla asiakkaan edustaja. Kaikkien korkeariskisten asiakkaiden ja näiden edunsaajien henkilöllisyys todennetaan aina sopimuksen solmimisen yhteydessä sekä silloin, jos yhtiön vastuuhenkilötietoihin tulee asiakassuhteen kestäessä muutoksia. Lisäksi asiakkaan tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyys todennetaan, mikäli asiaan liittyy epäselvyyksiä tai se muusta syystä on perusteltua.
---	--

Ilmoitusvelvollisen pakotemenettelyjen tehokkuutta ja riittävyyttä tulee arvioida riskiarviossa. Pakote- ja jäädytyslistausten huomioiminen on ehdoton osa asiakkaan tuntemista, eikä sitä voi sivuuttaa riskiarvioinnin perusteella. Riskiperusteista lähestymistapaa voidaan kuitenkin käyttää pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen käytettävien resurssien suuntaamiseen ja suunnitteluun. Riskiperusteista harkintaa ei kuitenkaan voi käyttää sen suhteen, noudattaako yritys pakotesääntelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä vai ei. Ilmoitusvelvollisella tulee olla olemassa sellaiset menettelytavat, joilla se varmistuu siitä, ettei se missään tilanteessa riko pakotteita tai jäädyttämispäätöksiä.

Kuva 12. Esimerkki pakotteiden ja jäädyttämispäätösten käsittelystä riskiarviossa.

Pakotteet ja jäädyttämispäätökset	Pakotesääntelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä noudatetaan kaikilta osin. Emme tarjoa kirjanpito palveluita Venäjälle sijoittautuneille tahoille tai kotimaisille yrityksille, joiden tosiasialliset edunsaajat ovat pakotelistalla. Emme myöskään palvele asiakkaita, jotka kuuluvat itse tai joiden tosiasialliset edunsaajat kuuluvat pakote- tai jäädyttämislialle. Menettelytapoja pakotteiden ja jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi käsitellään erillisessä toimintaohjeessa sekä tämän riskiarvion riskienhallintakeinot-kohdassa. Edellisessä osiossa tunnistettuihin riskien perusteella olemme kohdistaneet enemmän resursseja niiden asiakkaiden seurantaan, joihin arvelemme liittyvän kohonnut pakotteiden kiertämisen riski. Tehostetun tuntemismenettelyn ja erityisesti tehostetun jatkuvan seurannan piirissä ovat kaikki ne asiakkaat, jotka edeltävän kymmenen vuoden ajalta ovat harjoittaneet Venäjän kauppaa tai muita liiketoimia pakotelistattujen tahojen kanssa. Pakotteiden kiertämisen havaitaksemme kiinnitämme erityistä huomiota niihin liiketoimiin, jotka ovat samanlaisia, joita asiakkaamme on aiemmin suorittanut Venäjälle sijoittautuneiden tahojen kanssa, vaikka nykyisin liiketoimi toteutettaisiin jonkin muun yrityksen tai valtion kanssa. Nostamme erityisen selvittelyn kohteeksi kaikki ne
---	---

2.4. Riskien vähentäminen ja hallinta

Ilmoitusvelvollisella tulee olla riittävät toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi. Riskiarviossa yrityksen tulee kartoittaa käytössään olevia keinoja, joilla rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä riskejä pyritään hallitsemaan ja vähentämään. Hallintakeinoilla voidaan myös korjata yrityksen havaitsemia rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä haavoittuvuuksia. Toisaalta riskiarviossa on tärkeää arvioida myös sitä, miltä osin hallintakeinot eivät ole riittävän toimivia ja tehokkaita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja torjumiseksi, ja tunnistaa hallintakeinoihin liittyviä haavoittuvuuksia ja puutteita.

Hallintakeinoja ja niihin liittyviä haavoittuvuuksia kartoitettaessa on syytä huomioida esimerkiksi seuraavat asiat:

- Asiakkaan tunteminen

- yrityksen sisäiset prosessit ja toimintaohjeet asiakkaan tunnistamiseksi ja todentamiseksi sekä tuntemistietojen keräämiseksi
 - asiakkaan tietojen dokumentointi ja säilyttäminen
 - asiakkaan tuntemistietojen päivittäminen ja ajantasaisuudesta huolehtiminen
 - etätunnistamisen käytännöt
- Pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisen menettelyt
 - toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseksi
 - pakotemonitorointi
 - pakotemenettelyjen tehokkuus, riittävyys ja ajallinen ulottuvuus
 - riittävät resurssit
- Järjestelmät
 - rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä järjestelmiä on/ei ole käytössä
 - muita järjestelmiä on/ei ole käytössä
 - tietojen tallentaminen ja dokumentointi eri järjestelmiin
 - tietojen säilytys, varmuuskopiointi ja palauttaminen järjestelmissä
 - järjestelmiin tallennettujen tietojen käytettävyys ja eheys
 - asiakirjahallinnon järjestäminen ja vastuut sen osalta
- Jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus
 - manuaalinen tai automaattinen (järjestelmätuetettu) asiakkaiden jatkuva seuranta
 - pysyväisluonteisten asiakassuhteiden seuranta
 - kertaluonteisten asiakassuhteiden seuranta
 - selonottovelvollisuus tiettyjen liiketoimien kohdalla
- Riskienhallintaan liittyvät käytänteet
 - riskienhallintaan liittyvien käytänteiden ja toimintamallien säännöllinen arviointi, korjaaminen, päivittäminen
 - rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvän riskienhallinnan suhde muuhun riskienhallintaan
 - riskienhallinnallisten käytänteiden dokumentointi
 - käytettävissä olevat taloudelliset resurssit
- Korkeariskiset asiakkaat
 - menettelytavat korkeariskisten asiakkaiden riskien pienentämiseksi
- Sisäinen valvonta
 - sisäisen valvonnan tehokkuus ja tiheys
 - sisäisen valvonnan ulottuminen yrityksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen prosesseihin ja käytänteisiin sekä yksittäisiin liiketoimiin
 - vastuunjako sisäisen valvonnan osalta

- Henkilöstön koulutus, osaaminen ja henkilöstöresurssit
 - koulutuksen laatu ja määrä
 - vastuu kouluttamisesta
 - tietoisuus lainsäädännöstä sekä rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvistä ilmiöistä
 - käytännön osaamistasot ja osaamisen varmistaminen
 - vastuunjako rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toiminnoissa
 - henkilöstön vaihtuminen, poissaolot, uuden henkilöstön työn aloittaminen.

Riskiarvioon on hyvä kirjata myös sanallinen arvio kunkin hallintakeinon toimivuudesta ja tehokkuudesta. Sanallinen arvio riskienhallintakeinosta voisi olla esimerkiksi ”toimiva”, ”kohtalaisen toimiva”, ”puutteellinen” tai ”erittäin puutteellinen”.

Kuva 13. Esimerkki riskienhallintakeinojen käsittelystä riskiarviossa.

2 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien hallintakeinot

Riskienhallintakeinot		Hallintakeinon toimivuus
Asiakkaan tunteminen	Suoritamme kaikki rahanpesulain edellyttämät tuntemistoimet huolellisesti. Tuntemistoimia kuvataan erillisessä prosessikaaviossa sekä sisäisissä toimintaohjeissa. Kaikki asiakkaat ovat joko ns. normaalin tuntemismenettelyn tai tehostetun tuntemismenettelyn piirissä. Tehostetun tuntemismenettelyn piirissä olevia asiakkaita ja heidän kohdallansa sovellettavia menettelytapoja on arvioitu riskiarvion luvussa 1.	toimiva
Pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätösten noudattaminen	Osana asiakkaan tuntemisprosessia varmistamme, ettei asiakas, tämän liiketoiminta tai muut liiketoimiin liittyvät tahot ole pakote- tai jäädytyslistalla. Suoritamme kaikkien toimeksiantajien tai näiden tosiasiallisten edunsaajien pakotelistatarkistuksen aina asiakassuhdetta perustettaessa. Lisäksi pakotelistatarkistus tehdään kaikista liiketoimeen liittyvistä osapuolista (toimeksiantajat ja näiden vastapuolet) aina, kun kiinteistönvälittäjä vastaanottaa tai välittää uuden ostotarjouksen. Viimeisen kerran pakotelistatarkistus tehdään, kun myyjä ja ostaja ovat sopineet kaupan toteuttamisesta ja kauppa toteutetaan. Tarkistukset tehdään manuaalisesti vertaamalla asiakkaan ja tosiasiallisten edunsaajien nimiä listoihin. Kirjaamme pakotelistamonitoroinnin tekoajan ja tuloksen asiakastietoihin. Olemme ottamassa käyttöön järjestelmän, joka hakee listoilta osumia automaattisesti ja säännöllisesti. Vaikka olemme	toimiva

Kuva 14. Toinen esimerkki riskienhallintakeinojen käsittelystä riskiarviossa.

Sisäinen valvonta	Rahanpesulain velvoitteiden noudattamisen sisäisestä valvonnasta vastaa KYC-tiimin päällikkö, osakas Tarmo Tarkastaja. Sisäisen valvojan tehtäviin kuuluu muun muassa sen varmistaminen, että kaikki lain edellyttämät sekä tässä riskiarviossa ja toimintaohjeissa kuvatut asiakkaan tuntemistiedot on hankittu asianmukaisesti jokaisesta asiakkaasta, ja että tarvittavat KYC-tiedot on hankittu ennen liiketoimen suorittamista. Valvoja vastaa, että yhtiössä noudatetaan yhdenmukaisia toimintatapoja esimerkiksi tilanteissa, joissa epäilyttäviä liiketoimia havaitaan. Sisäistä valvontaa tehdään kerran kuukaudessa tehtävin järjestelmäjain sekä manuaalisin pistokokein. Suoritetusta valvonnasta ja havaituista laatueroista laaditaan raportti, joka käsitellään hallituksen kokouksessa sekä henkilöstöpalaverissa.	toimiva
Jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus	Asiakkaamme suorittavat pääsääntöisesti kertaluontoisia toimeksiantoja tai liiketoimia, jolloin	kohtalaisen toimiva

Edellä kuvatut esimerkkilistat eivät ole tyhjentäviä, joten niihin voi riskiarviota laatiessa tehdä tarvittaessa lisäyksiä tai muita muokkauksia. Voit esimerkiksi pohtia sitä, miten johonkin tunnistamaasi merkittävään riskiin voidaan täsmällisesti vastata riskienhallintakeinoilla.

Kuva 15. Esimerkki siitä, miten riskiarviossa voidaan käsitellä nimenomaista riskiä koskevia riskienhallintakeinoja.

Riskienhallintakeinot		Hallintakeinon toimivuus
Asiakas pyrkii ostamaan arvokoruja käteisellä, jonka alkuperä on laiton.	Käteismaksun suuruuden ylittäessä 1 500 euroa pyydämme aina asiakkaalta suullista selvitystä varojen alkuperästä. Suullisesti saatu selvitys kirjataan huolellisesti asiakkaan tuntemistietolomakkeelle. Työntekijän on kiinnitettävä asiakkaan kertomuksen uskottavuuteen ja luontevuuteen. Mikäli kertomus on uskottava, liiketoimi voidaan toteuttaa.	Kohtalaisen toimiva
	Asiakkaan kertomuksen tueksi hankitaan aineistoa, jolla todennetaan kertomuksen paikkansapitävyys. Esimerkiksi jos asiakas kertoo varojen olevan tililtä nostettuja palkkatuloja, työntekijän on pyydettävä asiakkaalta tiliote, josta ilmenevät palkkatulot sekä nostotapahtuma. Tällöin tiliote liitetään mukaan asiakastietoihin.	
	Mikäli luotettavaa selvitystä ei ole mahdollista saada, mutta asiakkaan kertomus ei sinänsä ole epäuskottava, toteutamme liiketoimen, mutta teemme siitä välittömästi ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle.	
	Jos asiakkaan kertomus on epäuskottava tai liiketoimi ei sovi asiakasprofiiliin, eikä asiakkaan kertomuksen tueksi ole saatavissa luotettavaa selvitystä, liiketoimesta kieltäydytään kokonaan. Myös tällöin tehdään ilmoitus, jos asiakkaan nimi on tiedossa.	

2.5. Jäljelle jäävien riskien arviointi

Riskiarvion loppuvaiheessa arvioidaan **jäännösriskiä** eli jäljelle jäävää riskitasoa, joka on olemassa yrityksellä käytössä olevista hallintakeinoista huolimatta.

Aloita jäännösriskin pohtiminen arvioimalla käytössäsi olevien riskienhallintakeinojen vaikutusta tuotteeseen tai palveluun ja sen asiakkaiden riskitasoon. Ota arvioinnissa huomioon hallintakeinoissa mahdollisesti havaitut haavoittuvuudet ja puutteet.

Halutessasi voit arvioida jäljelle jäävää riskitasoa numeraalisesti, esimerkiksi asteikolla 1–4. Kiinnitä kuitenkin erityistä huomiota jäännösriskin sanalliseen arviointiin.

Kun arvio jäännösriskistä on tehty, arvioi, tarvitseeko jäljelle jäävään riskiin kohdentaa lisää riskienhallintakeinoja, joilla riskiä pyritään edelleen vähentämään. Jos jäännösriski hyväksytään ilman, että hallintakeinoja lisätään, perustele vielä sanallisesti, miksi jäännösriskin voi hyväksyä ilman toimenpiteitä.

Jäljelle jäävien riskien arvioinnissa on keskeistä kuvata selkeästi päättelyketju tunnistetuista riskeistä hallintakeinojen kautta jäljelle jääviin riskeihin.

Kuva 16. Esimerkki jäännösriskin arvioimisesta riskiarviossa.

3 Jäljelle jäävien riskien arviointi

Tuote tai palvelu: Panttilaina

Jäännösriskin arvioiminen	Jäännösriskin hyväksyttävyys
Yhtiömme noudattamat riskienhallintakeinot (mm. asiakkaan tunteminen, varojen alkuperäselvitykset ja oma ammattitaito) vähentävät merkittävästi riskejä ja niiden toteutumisen todennäköisyyttä toiminnassamme. Hyvistä riskienhallintakeinoista huolimatta jäljelle jää kohtalainen riski siitä, että otamme vastaan laittomasti haltuun saatua omaisuutta, jos panttiomaisuus, esimerkiksi yksittäinen kultakoru, ei määränsä tai laatunsa puolesta ole millään tavalla poikkeuksellinen ja se sopii asiakasprofiiliin.	Jäännösriski on hyväksyttävä sellaisenaan, sillä sitä ei ole ylimääräisin riskienhallintakeinoin mahdollista kokonaan poistaa. Pidämme todennäköisenä, että jäännösriski voi jos-sain vaiheessa toteutua. Olisi riskienhallintakeinojen ylityöittämistä esim. vaatia jokaisesta yksittäisestä esineestä alkuperäistä ostokuittia, sillä se estäisi liiketoiminnan harjoittamisen lähes kokonaan. Nykyiset riskienhallintakeinot ovat niin kattavia kuin mahdollista, ja jäljelle jäävä jäännösriski on hyväksyttävä.

Kuva 17. Riskiarvion laatimisprosessi.

3. Lisätietoja

[Euroopan komission ylikansallinen riskiarvio 2022](#)

[Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021](#)

[Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2023 - osittaispäivitys](#)

[Rahanpesulain mukainen Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvojakohtainen riskiarvio 2023 - julkinen yhteenveto](#)

[Epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittaminen - Aluehallintoviraston ohje ilmoitusvelvollisille](#)

[Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen - Aluehallintoviraston ohje ilmoitusvelvollisille](#)

[Euroopan komission listaus Euroopan talousalueen ulkopuolisista korkean riskin valtioista \(englanniksi\)](#)

[FATFin niin kutsutut "musta ja harmaa lista" \(englanniksi\)](#)

[Aluehallintovirasto - rahanpesulain valvonta](#)

[Aluehallintoviraston koulutusvideot, rahanpesulain valvonnan YouTube-kanava](#)

[Rahanpesun selvittelykeskus - katsauksia ja raportteja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta](#)

[Poliisi.fi - tietoa yleisimmistä rikoksista ja rikosilmiöistä](#)

[Suojelupoliisi - terrorismin torjunta](#)

[Rahanpesu.fi - Estä rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen](#)

Etelä-Suomen aluehallintovirasto